

نخواه‌های یک هافبک چپ

نامزدهای ریاست‌جمهوری و زنان درگیر الگوهای کهنه و اختراع چرخ سحر طلوعی

آزاددهنده‌ترین بخش مناظره‌های نامزدهای ریاست‌جمهوری همین بحث و اظهارنظر درباره زنان بود؛ تلویزیون را روشن کنیم و بنشینیم پای حرف‌های تعدادی مرد مدعی که تا امروز هیچ عرصه‌ عام و تخصصی را از اظهارنظرهای خود بی‌نصیب نگذاشته و جز حرف‌های کلی و پوپولیستی چیزی برای گفتن نداشته‌اند. مردانی که در همه این سال‌ها جز؛ تصمیم‌گیران بوده و هرچه در چنته داشته‌اند، رو کرده‌اند، اما همچنان خود را چاره‌ساز می‌دانند. ما انتظار نداشتیم از مردانی که مدام برای از نو اختراع‌کردن چرخ تلاش می‌کنند، حرفی درخور بشنویم که گوش‌هایمان را تیز کند و دل‌هایمان را امیدوار. اما انتظار داشتیم پس از این یکی، دو سال اخیر تغییراتی در ادبیات و نگاه دولتمردان هرچند جزئی و کوچک و حتی ظاهری ببینیم؛ نه اینکه همان حرف‌های قدیمی و تکراری را درباره زنان بشنویم. اینکه بشنویم «ما به برابری جنسیتی معتقد نیستیم، اما به عدالت جنسیتی اعتقاد داریم»، اینکه «با زبان باطوم و خشونت با زنان نباید حرف زد» یا «اگر وضعیت مطلوب نیست، چون ما بد تربیت کرده‌ایم» یا «دشمن بابت موقعیت و دستاوردهای زنان ما حسرت می‌خورد و آنها را سانسور می‌کند» و «زن کالا نیست، فرصت است» و… هیچ سنجیتی با آنچه در همه این سال‌ها و در طول تاریخ از زنان و مطالبات‌شان دیده‌ایم، ندارند. مثنی حرف‌های کهنه و کلی‌که به وقت انتخابات به زبان می‌آید و به وقت عمل نه نتیجه‌بخش است و نه اصلا به آن رجوع می‌شود. چه نگاهی ابزارتر از اینکه زن را فرصت ببینیم؟ این چه ادبیاتی است؟ چه نگاهی تحقیرآمیزتر از اینکه بگوییم ما زنان را بد تربیت کرده‌ایم که نتیجه‌اش این وضعیت شده است! مگر چه اتفاقی افتاده است؟ چون زنان مطلوب نظر شما نیستند و با الگوهای مورد علاقه شما نمی‌خوانند، بد تربیت شده‌اند؟ این نگاه از بالا به پایین به ما می‌گوید شما بد تربیت شده‌اید، نه ما. آیا «دشمن، زنان ما را سانسور می‌کند»؟ گوینده این جمله در برنامه‌ای که نامزدها با همسر یا فرزند دختر خود شرکت کرده‌اند، همراه مرد با خود آورده است! منصفانه نگاه کنید، چه کسی زن را سانسور کرده است؟ لازم است اشاره کنیم روزی روزگاری جست‌وجوی کلمه «زن» در گوگل برای کاربران اینترنتی در ایران ممنوع و فیلتر بوده است؟ گوگل این تصمیم را گرفته بود یا مدیران و مسئولان در ایران؟ حتی آن کاندیدا هم که از عدالت جنسیتی گفت و در مناظره سوم یادآوری کرد «تعدادی مرد نهنسته‌اند و درباره زنان حرف می‌زنیم»، خوب می‌داند لایحه حمایت از زنان در مجلس خاک می‌خورد و بعد از این‌همه بالا و پایین‌کردن و تهی‌شدن از محتوا هنوز تصویب نشده است تا ادعای بگیری عدالت جنسیتی، در حد شعار باشد و نه بیشتر از آن. چه حرفی کلی‌تر و کهنه‌تر از اینکه زبان خشونت و باطوم جواب نمی‌دهد؟ خب جواب نمی‌دهد، اما معنایش این هم نیست که زبان نرم جواب می‌دهد و شما را به نتیجه مطلوب‌تان می‌رساند. یک بار فکر کنید شاید از اساس پرسش و مطالبه‌تان از زنان اشتباه است. یک بار فکر کنید لازم نیست چرخ را از نو اختراع کنید. چرخ یک بار در تاریخ اختراع شده، اما در همه این سال‌ها تغییر کرده، دگرگون شده، اصلاح و پیشرفته‌تر شده است. کافی است این تغییر و تحولات دیده و درک شود. کافی است انگاره‌ها و تصورات رسوب‌کرده در ذهن را از اساس دور ریخت و مدتی فکرت دید و شنید و کمتر حرف زد و راه‌حل ارائه نداد. شاید بهتر است از جا بلند شد، تکانی به خود داد و از الگوهای تکراری و رنگ و رو رفته فاصله گرفت. خنده‌دار است که در دوره‌ای که بشر برای زندگی در مریخ رویا می‌یافت و هند بیخ گوش‌مان ماه‌نوردش را در نزدیکی قطب جنوب ماه فرود می‌آورد، کسی تلاش کند با وعده جت اسکی و ورزش‌های آبی زنان را بسا خود همراه کند! نه‌تنها خنده‌دار بلکه توهین‌آمیز است. کوبی کسی به زنان وعده بدهد در صورت انتخاب آب و غذا برایشان فراهم می‌کند! هرچند از دولتی سر دولتمردان تأمین همین نیازهای اولیه هم دشوار شده است، اما اینکه کاندیداها پس از سال‌ها حضور در مجموعه‌های تصمیم‌گیر همچنان سر خانه اول هستند و درباره حقوق اولیه وعده انتخاباتی می‌دهند، تاسف‌بار است. اشاره به هند به این معنی نیست که در این کشور همه حقوق زنان به رسمیت شناخته شده و زنان هندی مشکلی ندارند که از قضا آنها هم با انواع اقسام مشکلات و خشونت‌های خانگی و غیرخانگی و رسومات دست‌وپاگیر دست‌وپنجه نرم می‌کنند. هند تنها یک مثال از کشوری آسیایی است که زنانش به کرسی نخست‌وزیری دست پیدا کرده‌اند و در زمینه علمی هم به موفقیتی تاریخی رسیده‌اند. نه‌تنها در هند بلکه تلاش زنان در سراسر جهان برای رسیدن به همه حقوق خود همچنان ادامه دارد و متوقف‌شدنی نیست. اما توقع از سیاستمداران ما این است که این تلاش‌ها را به رسمیت بشناسند و دست‌کم اینکه نگاه از بالا به پایین خود را تغییر دهند، بهتر ببینند و بشوند و فکر نکنند با وعده درباره حقوق اولیه زنان شاخ غول را شکسته‌اند.

علاوه بر میزان مصرف بالای انرژی در ایران که سبب هدررفت سرمایه‌های ملی و ناترازی فصلی می‌شود، منابع تولید انرژی آلاینده و از عوامل افزایش گرمایش زمین (تغییرات اقلیمی) و آلودگی هوا و نتیجتا نقض اصول متعدد توسعه پایدار هستند. منابع تولید انرژی در ایران گاز طبیعی (۵۹ درصد)، محصولات نفتی (۲۹ درصد) و الکتریسیته (۱۱ درصد) است. هرچند استفاده از منابع گازی اثرات زیست‌محیطی کمتری نسبت به سوخت‌هایی همچون زغال‌سنگ دارد، اما در قیاس با منابع انرژی تجدیدپذیر از قبیل انرژی‌های خورشیدی، بادی، آبی و زیست‌توده بسیار آلاینده‌اند. میزان تولید انرژی‌های پاک در ایران در ۲۰ سال اخیر حدودا سه برابر شده و هم‌اکنون سهم انرژی‌های خورشیدی چهار درصد، بادی چهار درصد و آبی ۹۲ درصد است. اما نکته مهم میزان مشارکت انرژی‌های پاک در تولید انرژی سالانه کشور در همین دوره ۲۰ساله است که حدودا ۱۸ درصد کاهش یافته که نشان از فاصله‌گرفتن از اهداف و اصول توسعه پایدار در حوزه تأمین انرژی است و این‌صافه‌گرفتن نه‌فقط به معنای افزایش ناترازی فصلی، بلکه به معنی ناتوان‌کردن نسل‌های بعدی در پیشبرد اهداف و رویاهایشان است.

زیرساخت‌های مقاوم در برابر تغییرات اقلیمی (اصول ۹ و ۱۳)

تغییرات اقلیمی بر بخش‌های مختلف جامعه (افزایش فقر و نابرابری‌های اجتماعی) و اقتصاد اثرگذار است و می‌تواند کارایی زیرساخت‌های اساسی کشور را هم با مخاطرات جدی روبه‌رو کند. به‌عنوان مثال سیلاب‌های ناگهانی در شهرها مشابه آنچه چندین هفته پیش در مناطق کمتربرخوردار مشهد شاهدش بودیم، می‌تواند باعث افزایش نابرابری‌های اجتماعی و از کار افتادن زیرساخت‌های شهری از پل‌ها و زیرگذرها (آب‌گرفتگی‌ها) تا شبکه‌های فاضلاب و تصفیه آب (اختلال در سیستم تصفیه آب و فاضلاب) شود. بررسی اثرات احتمالی تغییرات اقلیمی در سطح محلی (مثلا استانی و شهری) و مخاطراتی که زیرساخت‌های مناطق مختلف کشور را تهدید می‌کنند، اولین گام مهم برای بازسازی زیرساخت‌های موجود یا احداث زیرساخت‌های جدید به جهت سازگاری جامعه و اقتصاد با تغییرات اقلیمی است. تخصیص بودجه کافی به جهت سازگارسازی زیرساخت‌های کشور با تغییرات اقلیمی، می‌تواند از گام‌های مهم در دولت آتی باشد.
اصولا بودجه‌های مرتبط با حفاظت از محیط زیست کشورها را می‌توان به دو صورت تحلیل کرد؛ بودجه‌های مستقیم (آشکار) و غیرمستقیم (پنهان). بودجه‌های محیط‌زیستی آشکار به بخش‌هایی از بودجه اطلاق می‌شود که به طور مستقیم در اختیار سازمان‌های محیط‌زیستی قرار می‌گیرند تا مطابق قانون به وظایف‌شان عمل کنند. در بین دولت‌های پیشین، این بخش از بودجه بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. در حال حاضر بودجه سازمان محیط زیست در ایران به ازای هر ایرانی تقریبا یک دلار است که این میزان در دیگر کشورها ازجمله امارات ۱۰ دلار، کره جنوبی ۳۰ دلار، ایالات متحده ۴۰ دلار و آلمان ۵۰ دلار است. بخش مهم‌تر بودجه‌های محیط‌زیستی، بودجه پنهان (غیرمستقیم) است که در جهت افزایش تاب‌آوری‌های سرزمینی در بخش‌های مختلف (وزارت نیرو، وزارت راه و شهرسازی، وزارت آموزش و پرورش و …) در نظر گرفته می‌شود. این بخش از بودجه به اندازه کافی مورد توجه دولت های پیشین نبوده

کدام دولت‌ها می‌توانند ضامن حفظ محیط زیست و افزایش تاب‌آوری تمدنی ایران باشند؟

است و فرصتی برای دولت‌های آتی خواهد بود تا بتوانند با تقویت این بخش در جهت حفظ محیط زیست قدم بردارند. برای مثال، همان‌گونه که اشاره شد، در ایران بخش مسکن حدود ۲۹ درصد، صنعت ۲۶ درصد و حمل‌ونقل ۲۱ درصد از کل انرژی مصرفی در کشور را مصرف می‌کنند و بیشترین میزان انتشار آلاینده‌های محیط‌زیستی و بالاترین ردپای کربنی مربوط به این سه بخش است. لذا افزایش بودجه محیط‌زیستی پنهان (غیرمستقیم) به جهت پیشبرد راهکارهای سازه‌ای و غیرسازه‌ای برای سازگارسازی زیرساخت‌ها با تغییرات اقلیمی و بسا هدف کاهش میزان انتشار آلاینده‌ها در هرکدام از این سه بخش می‌تواند راهکاری مناسب برای افزایش تاب‌آوری سرزمینی باشد. بودجه‌های محیط‌زیستی غیرمستقیم نشان از حمایت و التزام عملی دولت‌ها به حفظ محیط زیست دارد. در این بخش از بودجه‌های محیط‌زیستی، تفاوت معناداری بین ایران و دیگر کشورها وجود دارد.

جمع‌بندی

ایران کشوری پهناور است و مشکلات محیط‌زیستی در آن بسیار بیشتر از آنچه در این نوشته به آن اشاره شد، است. در یادداشت‌های قبلی به تعدادی از آنها اشاره شده است که علاقه‌مندان می‌توانند در فضای اینترنت جست‌وجو و مطالعه کنند. ازجمله آنها می‌توان به عدالت محیط‌زیستی و دیپلماسی محیط‌زیستی (یادداشت با عنوان «دست‌رسی به هوای پاک حق ماست» در روزنامه «شرق» مورخ ۱۲ مرداد ۱۴۰۱)، آلایندگی معادن (یادداشت با عنوان «مزایده به شرط تخریب محیط زیست» در روزنامه «شرق» مورخ ۱۷ آذر ۱۴۰۱)، آلایندگی پتروشیمی‌ها (یادداشت با عنوان «جان میانکاله به لبش رسید» در روزنامه «شرق» مورخ ۱۷ فروردین ۱۴۰۱)، آلایندگی خودروها (یادداشت با عنوان «ماشین‌هایی که هوای سالم را می‌بلعند» در روزنامه «شرق» مورخ ۱۱ تیر ۱۴۰۱)، اهمیت بازیافت (یادداشت با عنوان «رد هزاران آلاینده بر تن زمین» روزنامه پیام ما مورخ ۲۵ تیر ۱۴۰۱)، پلاستیک (یادداشت با عنوان «پلاستیک انباشته‌شده در طبیعت معادل وزن تمامی موجودات روی زمین» در روزنامه «شرق» ۲۳ خرداد ۱۴۰۲)، بازرچرانی آب (یادداشت با عنوان «آب خاکستری، کمک به ورشکستگی آبی» در سالنامه «شرق» ۱۴۰۰)، مدیریت بلایای طبیعی (یادداشت با عنوان «برای کاهش آمار تلفات در بلایای طبیعی چه باید کرد؟» در روزنامه «شرق» مورخ ۲۹ خرداد ۱۴۰۱)، رخدادهای مختلف محیط‌زیستی (یادداشت با عنوان «از میانکاله تا چم‌شیر» در سالنامه «شرق» ۱۴۰۱) و بسیاری دیگر اشاره کرد. همه اینها و بسیاری دیگر از مشکلات محیط‌زیستی ریشه در عدم باور و التزام عملی به اهمیت محیط زیست و توسعه پایدار دارد. در این میان، نقش رسانه‌ها، احزاب و فعالان محیط‌زیستی به جهت افزایش ضریب حساسیت‌های عمومی به محیط زیست و مطالبه‌گری از دولت‌ها بسیار کلیدی است. نگاه بخش‌های مهمی از جامعه محیط‌زیستی به برنامه‌ها و گفتار کاندیداهای ریاست‌جمهوری است تا از میزان یابندی آنها به حفظ محیط زیست و گام‌نهادن در مسیر توسعه پایدار بیشتر بدانند. به هر اندازه پیشینه عملی و برنامه‌های آتی کاندیداها در جهت اصول ۱۷گانه توسعه پایدار باشد، احتمال موفقیت دولت‌هایشان در زمینه حفظ محیط زیست و تأمین نیازهای نسل کنونی، به‌گونه‌ای که توانایی نسل‌های بعدی ایرانیان را در تأمین نیازهایشان با اختلال ایجاد نکنند، بیشتر خواهد بود.

جدول ۴۸۰۲ طرح: بیژن گورانی

شرق

خبر

نکاتی درباره قابل گذشت بودن برخی جرائم مانند سرقت

ایسنا: یک وکیل دادگستری با بیان اینکه اصلاح ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی دیرهنگام اما ضروری بود، گفت: تعقیب جرائمی مانند سرقت و کلاهبرداری که امنیت روانی جامعه را به چالش کشیده و نظم عمومی را خدشه‌دار می‌کند، نباید در اختیار شاکی خصوصی باشد.

سیدمهدی حجتی درباره اصلاح ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اظهار کرد: قانون کاهش حبس تعزیری در قابل گذشت محسوب‌کردن سرقت‌های خُرد، انتقال مال غیر و کلاهبرداری و جرائم در حکم آن تا سقف یک میلیارد ریال دولتی مستعجل بود که اصلاح آن دیرهنگام ولی ضروری بود و در مواردی راه را برای تقلب در برابر قانون نیز هموار می‌کرد. این وکیل دادگستری گفت: قابل گذشت بودن برخی از جرائم به‌ویژه سرقت، باعث تجزّی سارقان سابقه‌دار و افراد معدّ برای بزهکاری می‌شود و میزان ارتکاب جرم را به لحاظ امید مرتکب برای جلب رضایت بزه‌دیده در صورت کشف و تعقیب احتمالی جرم افزایش می‌دهد و افراد بزهکار با این پیش‌زمینه ذهنی، با خیال راحت‌تر و فراغ بال بیشتر دست به ارتکاب جرم می‌زنند، حتی با اشاره به پدیده تقلب در برابر قانون گفت: تا قبل از اصلاح مقررات ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی، شاهد آن بودیم که افراد بزهکار پس از تعقیب کیفری و با فشار بر شاکی خصوصی که به دنبال جبران ضرر و زیان خویش بود، او را وادار به اعلام ارزش غیرواقعی مال مسروقه یا مال موضوع کلاهبرداری و اصلاح ارزش آن در شکایت اولیه می‌کردند تا با رساندن ارزش ریالی مال موضوع جرم به کمتر از سقف مقرر قانونی، بزه انتسابی به خویش را به جرم قابل گذشت تغییر دهند و با توافق با شاکی خصوصی، حتی مبلغی بیش از ارزش ریالی مال موضوع جرم به بزه‌دیده و شاکی خصوصی پرداخت و رضایت قطعی و رسمی او را به دست می‌آوردند و به‌راحتی از زیر بار مجازات شانه خالی می‌کردند و به‌این‌ترتیب با حيله در برابر قانون، آن را دور می‌زدند.

عضو ادوار هیئت‌مدیره کانون وکلای دادگستری مرکز در ادامه افزود: تعقیب جرائمی مانند سرقت و کلاهبرداری که امنیت روانی جامعه را به چالش کشیده و نظم عمومی را خدشه‌دار می‌کنند، نباید در اختیار شاکی خصوصی باشد و بزهکار باید در مسیری قرار گیرد که متنبه شده و فرایند تعقیب مرتکب جرم و تداوم آن نباید وابسته به اراده شاکی خصوصی باشد.

۵	۳	۹	۱		
				۲	
		۳	۵	۳	
۲					
		۷	۸	۷	
		۹	۶		
	۷	۵	۱		
		۳			
	۸				
۵		۲			

۱	۶	۸	۲	۴	
۲		۶	۵	۹	
		۸			
	۳		۲		
			۷	۹	
			۳		
	۹				
		۱		۷	
		۸			
۳		۸	۲		۵
	۲	۱	۹	۳	۶

سودوکو سخت ۳۷۹۸

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ساده ۳۷۹۸

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

حل سودوکو ۳۷۹۷

۶	۲	۳	۹	۷	۸	۵	۴	۱		
۱	۴	۵	۲	۳	۶	۷	۸	۹		
۹	۸	۷	۱	۴	۲	۶	۵	۳		
۴	۶	۲	۳	۸	۵	۹	۱	۷		
۷	۳	۱	۲	۹	۱	۶	۵	۸		
۸	۵	۱	۶	۷	۴	۱	۳	۲		
۳	۷	۸	۶	۴	۱	۹	۵	۲		
۵	۱	۶	۸	۹	۷	۴	۳	۲		
۲	۹	۴	۱	۵	۳	۸	۷	۶		

۲	۹	۱	۸	۳	۷	۶	۴			
۵	۷	۶	۹	۳	۲	۱	۸			
۴	۸	۳	۱	۶	۷	۵	۲	۹		
۷	۱	۸	۶	۵	۴	۲	۱	۳		
۶	۵	۱	۲	۸	۴	۷	۱			
۳	۲	۶	۷	۹	۱	۸	۵	۶		
۱	۳	۲	۶	۷	۹	۱	۸	۵		
۸	۶	۵	۳	۲	۹	۱	۴	۷		
۹	۴	۷	۸	۱	۵	۶	۳	۲		

حل جدول ۴۸۰۱

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱		
۱	۳	۵	۲	۴	۱	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	
۲	۴	۱	۳	۵	۲	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	
۳	۵	۲	۴	۱	۳	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	
۴	۱	۳	۵	۲	۴	۱	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۵	۲	۴	۱	۳	۵	۲	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۶	۳	۵	۲	۴	۱	۳	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۷	۴	۱	۳	۵	۲	۴	۱	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۸	۵	۲	۴	۱	۳	۵	۲	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۹	۶	۳	۵	۲	۴	۱	۳	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱۰	۷	۴	۱	۳	۵	۲	۴	۱	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱۱	۸	۵	۲	۴	۱	۳	۵	۲	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱۲	۹	۶	۳	۵	۲	۴	۱	۳	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱۳	۱۰	۷	۴	۱	۳	۵	۲	۴	۱	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱۴	۱۱	۸	۵	۲	۴	۱	۳	۵	۲	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱۵	۱۲	۹	۶	۳	۵	۲	۴	۱	۳	۸	۶	۷	۹	۱۰	۱۱	۱۲

افقی:

۱- زمان مشهور پانولو کوتیلو، نویسنده برزیلی- کالبدشکافی- خوراوی و ربونی ۲- سراینده مثنوی عرفانی جام جم- عوض‌کردن- آهارزده ۳- دوستی- هوزرمان- خسود ۴- قوم سفیدپوست بومی شمال آفریقا- ویراستار ۵- نفس- موضوع، مطلب- کهن‌ترین حماسه‌سرای یونان- سخن بی‌پرده ۶- کشوری کوچک در قاره آمریکای مرکزی- جانور کبسه‌دار درختی استرالیا ۷- شکوگر- حقی‌شناس- خارج قسمت ۸- پیشکار- عقیده- صادق و بی‌ریا ۹- جوان- روستای زادگاه استاد شهریار- کنام ۱۰- حواری- خانن- دوختن نوخ معینی از پوشاک به صورت انبوه ۱۱- واحد بازی بدمیتون- نرمی و روانی- بازسازی- خسیس پس نمی‌دهد ۱۲- شناخته‌شده‌ترین ساز در ارکستر سمفونیک- حرکتی در ژیمناستیک ۱۳- مجله حاوی مدل‌های لباس- بیگانگان- ریگ نرم ۱۴- پول کشورهای خارجی- نیستان- سهولت ۱۵- نسخه تدوین‌نشده فیلم- نام چند نفر از پادشاهان فرانسه بود- نامناسب

عمودی:

۱- پایدار، همیشگی- طلای قالبی- طفیلی ۲- نخست- از واحدهای اندازه‌گیری حافظه کامپیوتر- پشت سر ۳- ابر آسمان- پاورقی- موجب احساس نشاط در بدن می‌شود ۴- بتی در عصر جاهلی- جاذبه- ششمین خلیفه اموی ۵- محافظ سیم‌های برق و تلفن- فیلمی ساخته ابوالحسن داوودی با بازی طناز طباطبایی ۶- عید هدم ذی‌الحجه- نوعی طرح لباس زنانه- بله آلمانی ۷- از حروف یونانی- آماده‌کردن- هم‌هنگی ۸- سورره بیست‌وششم قرآن- عطرمایه- با میخ و تخته سروکار دارد ۹- رهگذر- از گران‌ترین خرماهای